

Het fascisme is links

Posted on 7 augustus 2021 by Frits Bosch

De consensus is dat fascisme gelijk is aan een totalitair regime en dat een totalitair regime per definitie fascistisch is. Totalitair en fascistisch zouden hetzelfde zijn, maar dat is allerm minst het geval. Fascisme is veel complexer en lastiger te verklaren dan als alleen maar 'totalitair'.

Wat is fascisme dan wel? Daar zijn boeken over volgeschreven. Ik zal proberen kort weer te geven hoe ik het zie.

Ik meen dat fascisme een vorm van onderwerping is. Het fascisme gaat ervan uit dat de mens 'slechts' een politiek wezen is en dat hij één wordt met de staat, in een vorm van versmelting.

Mussolini

Fascisme ziet de eigen cultuur als superieur. In het fascisme overheerst een sterke trots op de eigen beschaving, binnen een geordende cultuur die uiting vindt via groots uiterlijk vertoon en militarisme.

Fascisme blijft boeien. De Tilburgse hoogleraar Paul Scheffer schrijft in zijn NRC-column van 30 juli onder de kop 'Mussolini biedt een spiegel voor onze tijd' een recensie van Antonio Scurati's biografie over duce Benito Mussolini.

Eerst marxist, toen fascist

Scheffer vertelt dat Scurati in 1.400 bladzijden Mussolini's leven bijna op dagbasis beschrijft. Ik heb Scurati's werk niet gelezen, maar in die 1.400 pagina's zal dan ook staan dat Mussolini als marxist begon en pas later fascist werd.

Scheffer begon zelf ook als marxist en was lid van de Communistische Partij Nederland, de CPN; hij stapte later over naar de PvdA. Hij weet ongetwijfeld dat Mussolini marxist was, maar laat na dit te vermelden.

Fascisme komt voort uit marxisme

In de tijd van Mussolini waren veel intellectuelen eerst marxist en later fascist. Het fascisme is ontstaan uit het marxisme. De Italiaanse filosoof Giovanni Gentile schreef als eerste een indringende kritiek op het marxisme en gaf een interpretatie van die ideologie in *La filosofia di Marx* in 1899.

Marxisme wordt veelal als een minder schadelijke ideologie gezien dan fascisme, maar niets is minder waar. Het aantal doden onder het marxisme van Stalin beloopt naar schatting 50 miljoen en onder Mao 100 miljoen.

Utopisch, collectivistisch, gewelddadig

Ook in de jaren zestig toonde het marxisme in West-Europa zijn gewelddadige kant. En ook nu blijkt het marxisme, zoals in de BLM- beweging, gewelddadig. Maar bij het marxisme draait het om de (vermeend) onderdrukte mens en dan heiligt het doel blijkbaar voor sommigen de middelen.

Links gebruikt het woord 'fascist' als scheldwoord. Dat is gebaseerd op de gedachte dat fascisme een rechts fenomeen is. Maar het fascisme is, net als het marxisme, links. Beide zijn utopisch, collectivistisch en gewelddadig. Ze zijn keerzijden van dezelfde medaille. Maar blijkbaar is die pil voor links te bitter om te slikken.

Adam Smith en Karl Marx

De grondlegger van rechts is Adam Smith (1723-1779). Hij legde de fundamenteën van het klassieke liberalisme. Smith meende dat het nastreven van het eigen individuele belang ook in het grootste maatschappelijke belang zou resulteren via de 'onzichtbare hand' als optimaal sturingsmechanisme van de markt.

De grondlegger van links is Karl Marx (1818-1883). Maar wie is de filosoof van fascisme? Vrijwel niemand weet dat. Dat komt omdat de ideoloog van het fascisme categorisch uit de boeken is weggewerkt, achtergehouden en daardoor vergeten is.

Giovanni Gentile

Giovanni Gentile is de Italiaanse filosoof van het fascisme, in 1875 geboren in Castelvetro en in 1944 vermoord in Florence. Hij was de theoreticus van het fascisme en ghostwriter van Benito Mussolini, in 1883 in Predappio geboren en in 1945 te Giulino vermoord.

Mussolini was een Italiaanse politicus, journalist, onderwijzer en was van 1922 tot 1943 minister-president van Italië. Na de mars op Rome kwam Mussolini aan de macht en maakte van Italië een fascistische staat.

Zelfopoffering

Gentile schreef voor Mussolini het essay '*La dottrina del fascismo*' (1932), waarin hij karakter en noodzaak van het fascisme uiteenzette.

Gentile riep het individu op tot een idealistische ethiek van gehoorzaamheid, werk en zelfopoffering om tot een nationale gemeenschap te komen in een dynamische rebellie tegen vermeend bedrog van het imperialisme.

Van Übermensch naar Uomo Fascista

Gentile was hoogleraar historische filosofie aan de universiteiten van Palermo, Rome en Pisa. Marx, Nietzsche en Hegel waren zijn inspiratiebronnen. Hij was aanvankelijk marxist, maar viel later van dat geloof af.

Met kennis van het socialisme ontwikkelde hij zijn eigen fascistische theorie, waarin

hij Nietzsche's '*Übermensch*' vertaalde als '*Uomo Fascista*'.

Ultieme solidariteit

Gentile meende dat er twee vormen van democratie tegenover elkaar staan: de liberale democratie zoals in de VS, die hij als te liberaal, te individualistisch en te egoïstisch wegzette.

De andere vorm van democratie, die Gentile aanbeveelt, is de fascistische democratie, waarin individuen zich vrijwillig onderwerpen aan de staat in een vorm van ultieme solidariteit van de leden van de gemeenschap.

Wurgslang voor het individu

Evenals zijn geestelijke mentor Karl Marx wilde hij een gemeenschap creëren die op de familie lijkt. Hierin dienen allen de gemeenschap in een gezamenlijk belang, de dienstbaarheid.

Het is belangrijk goed te begrijpen dat het fascisme de staat personifieert. Er ontstaat een synthese tussen individu en staat. Dat is de kern van het fascisme. Dát is de wurgslang voor het individu.

De staat als opperfiguur

Dat Mussolini via een democratisch proces aan de macht kwam is niet opmerkelijk. Gentile wijdt in *Origine and Doctrine* aandacht aan het democratische karakter van het fascisme.

Daarnaast is het belangrijk te weten dat Gentile een lijn in de geschiedenis waarneemt die loopt van transcendent naar immanent. Het fascisme is radicale immanentie met de staat als opper/superfiguur, de ultieme uitkomst van het atheïsme.

Onderwerping aan de staat

Fascisme verenigt mensen op basis van hun nationale identiteit en gemeenschapsgevoel. Er wordt wel gezegd dat fascistten socialisten zijn met een nationale identiteit.

Cultuur, publiek belang en particulier belang lopen in elkaar over en worden identiek. Onderwerping aan de maatschappij betekent onderwerping aan de staat. Alles wordt politiek, zoals beschreven door Gentile.

Rechts wil juist een kleine overheid

Dit staat haaks op het rechtse gedachtegoed. Rechts wil immers juist een kleine overheid, zodat het individu de ruimte krijgt om zich te ontplooien. Rechts wenst een zo liberaal mogelijk marktsysteem, zonder dat kapitaalgoederen in dienst staan van de staat.

Links wenst – net als het fascisme van Gentile – het tegenovergestelde, namelijk een omvangrijke centraal sturende overheid en een marktsysteem dat aan de staat onderworpen is. Hier ontwaren we een treffende overeenkomst met de centraal geleide volkshuishouding van het communisme.

Linkse wortels van fascisme worden als hinderlijk ervaren

Historicus Robin te Slaa schrijft in zijn boek *Wat is fascisme*: 'Geheel naar waarheid schreef Gentile dat Mussolini en veel fascistten hun eerste vorming hadden gekregen in de school van Karl Marx en de syndicalistische theoreticus Georges Sorel. De linkse wortels van het Italiaanse fascisme is voor velen (met name voor links, FB) nog altijd een uitermate hinderlijk feit.'

Links zal inderdaad nooit toegeven dat het fascisme diep verankerd zit in het linkse gedachtegoed. Links heeft er alle belang bij om Giovanni Gentile te houden waar hij nu is: dood, begraven en vergeten.

Al sinds de Tweede Wereldoorlog wil links dit niet weten. Maar de 20ste eeuw was de eeuw van extreem gewelddadig links. Te Slaa's boek *Wat is fascisme?* maakt de conclusie onontkoombaar dat het fascisme links is.